

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Noveller

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Noveller", i Blicher, Steen Steensen: *Noveller*, udg. af Esther Kielberg ; Henrik Ljungberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 301. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blic03val-shoot-idm140515386877840/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller

Efterskrift

KUN FORTÆLLINGEN ER TILBAGE

I. Den ex-centricke digter

Da St. St. Blicher i 1824 offentliggjorde sin første egentlige novelle, *Brudstykker af en Landsbydegn's Dagbog*, var han 42 år og havde levet over halvdelen af sit liv. Bag sig havde han både skuffede og tilfreds-stillede litterære ambitioner, men mest det første. Lige fra han i 1807 udgav sin værdsatte oversættelse af første bind af *Ossian*, et sjælsdyr-kende helte-epos af skotten James Macpherson, havde han drømt om at blive digter, dvs. anerkendt som fortolker af tilværelsens grundvil-kår, smerte og skønhed, formidlet i de klassiske lyriske eller dramati-ske genrer. Som halvhjertet gymnasielærer i Randers, engageret for-pagter i Randlev og senere som folkelig men fattig præst i Thorning havde han forsøgt at skaffe sig den fornødne tid til at pleje sin digteri-ske drift. Han havde giftet sig med sin farbrors meget unge og meget smukke enke, år efter år fået børn med hende, og hurtigt og sikkert – godt hjulpet på vej af den almindelige økonomiske krise i samfundet – forødt hendes formue. I 1814 og 1817 havde han udgivet to ret upåagtede digtsamlinger, og i 1822-23 havde han arbejdet ihærdigt på en samling lyriske *Bautastene* med bidrag af ham selv og ikke mindst de beundrede kollegaer Grundtvig, Oehlenschläger og Ingemann. De var svære at få til at bidrage, og antologien endte med at indeholde flere digte af Blicher end af de tre tilsammen.

Selv om Blicher følte, han burde høre til, var han hele sit liv uden-for Ingemann, som var den eneste af tidens toneangivende digtere, han havde nærmere kontakt med, kan ikke siges at have gjort meget for at bevare forbindelsen til sin jyske kollega. Deres korrespondance strækker sig med store mellemrum over 22 år. Kun Blichers breve er bevaret, og af dem fremgår det flere steder, at han føler sig glemt og overset af den »hjerteelskede Ven« – sådan tiltaler han næsten besvær-gende Ingemann. Både han og Grundtvig modtog inderlige opfor-dringer til at deltage i Blichers Himmelbjergmøder i 1840-42, men i nogle breve fra Grundtvig er det tydeligt, at han i hvert fald ikke lag-

de vægt på at bevare forbindelsen til den fjerne digter. Grundtvig taler om den »Blicherske Dagunderholdning« og kalder den »kold« og »stiv«, og i et brev til Ingemann skriver han, at Blichers program for støvnet i 1842 er »langtfra at synes mig indbydende«.

Festerne skulle fremme det nationale og folkelige fællesskab, og det er klart at Blicher har fundet det naturligt at netop Grundtvig og Ingemann deltog, men de kom aldrig. Det virker som om de end ikke sendte afbud.

Selv om Blicher hele livet bestræbte sig på at placere sig i den litterære offentlighed, følte han sig nok aldrig fortrolig med dens københavnske væsen. I brevene til Ingemann satiriserer han over J.L. Heiberg og hans æstetiks formalistiske tomhed, men han kaster sig aldrig ud i en direkte polemik med Heiberg, og da han i 1833 for første gang træffer denne personligt, bliver han pludselig stolt og glad over at Heiberg taler venligt til ham:

Han forærede mig og min Kone Friebilleter til Forestillingen i Randers, og kom mig med megen Artighed og – som det syntes – Oprigtighed imøde. Jeg kunde ikke være uhøflig. (8.8.1833) (*Lit-T* II, 16)

Der er noget fundamentalt anderledes ved Blichers status som litterær åndsperson i samtiden. Hans sociale baggrund er typisk nok: Han er præstesøn og har fået den sædvanlige teologiske uddannelse – men han er født, opvokset og bosat i Jylland, er entusiastisk jæger og rationalistisk landøkonom. Han dyrker fysisk aktivitet af lyst, men også fordi han er overbevist om at den holder ham rask, at den kan kurere al svaghed. Han søger naturen på anden vis end sine samtidige. Han drager nok ud i skovens og hedens ensomhed, men ikke for at finde romantikerens sakrale oplevelser, men for at betragte landskabet som han føler har formet hans personlighed, og for at snige sig ind på jagtens bytte. Han er en jagttager. Hans isolation, hans tilværelse i yderkanterne, er i væsentlig grad selvvalgt.

Myten om ham har tegnet billedet af den ulykkelige digter på ensomhedens jyske hede – drevet hjemmefra af en uforstående og utro kone. Sådan var det nok ikke helt. Han har været egentådig og hensynslos. Sikker på hvad han ville i bestemte sammenhænge, usikker i så mange andre. Og hele tiden måtte han tage stilling til sin hushold-

nings usikre økonomi. Tiggerbrevene til konge og indflydelsesrige personer afslører en mærkværdig blanding af selvbevidsthed og krybende underdanighed. Det sidste har været almindeligt i den slags henvendelser, men i Blichers får det ekstra dimensioner af ynkelighed. Han har imidlertid også været trængt med efterhånden 11 børn at forsørge, slidsomme og/eller magre embeder og aldrig rigtigt noget egentligt litterært gennembrud. Anerkendt efter fuld fortjeneste blev han først efter sin død.

Det er denne ex-centricitet – at være udenfor og at vide det – der gjorde ham til den kunstner, der i 1824 indstiftede en dansk prosatradition. Netop som den romantiske guldalderlyrik for alvor var etableret i den litterære offentlighed, sagde Blicher farvel til poesien og aftalte med tidsskriftet *Læseflugters* udgiver fast at levere originale og oversatte historier.

Det måtte blive prosa han skulle skrive, for han blev betalt pr. ark han indleverede – og han skrev nu for at tjene penge. Det æstetiske måtte kombineres med det fornufte.

Blicher er derfor mere hjemme i det 18. århundrede end han er i sit eget. Væsentlige træk af 1700-tallets rationalisme og følsomme individualisme prægede ham via hans opdragelse og forstærkedes af den geografiske og sociale position der på én gang var hans vilkår og hans valg. Dertil kom hans omfattende læsning af århundredets tyske og ikke mindst engelske litteratur. Den angelsaksiske litterære tradition fra Daniel Defoes insisteren på autenticiteten i historierne til Laurence Sternes leg med fortælleteknikken, er en del af hans litterære bagage. Men man kan heller ikke overvurdere hans omfattende læsning af den almindelige underholdningsbestemte novelle på både engelsk, tysk og fransk, hans kendskab til redskaberne, de faste episke former.

På relativt kort tid skriver han nu *Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog*. Det er forunderligt at tænke på, at han ikke selv i første omgang var klar over at han havde skabt et lille mesterværk.

II. Den »uskyldige« fortæller

Når man læser Morten Vinges dagbog første gang griber man af medlidenhed, fordi hans liv uafslødt rammes af begivenheder der